

Farkasok báránybőrben: hozhat-e változást az EU morális válsága?

Magyarországot vádolták korrupcióval, majd maguk keveredtek korrupciós botrányba. Az uniós Katargate-ügy akár mélyreható változást is hozhat az európai politikában. Kellemetlenül végződött a 2022-es év a brüsszeli elit számára, miután futótűzként terjedt a hír, hogy december 9-én korrupció gyanúja miatt letartóztattak több befolyásos uniós személyiséget, köztük Eva Kaili görög szocialista európai parlamenti alelnököt és Pier Antonio Panzeri volt szocialista EP-képviselőt.¹ Rajtuk kívül letartóztatták még Kaili élettársát, Francesco Giorgit, valamint Luca Visentinit, a Nemzetközi Szakszervezeti Konföderáció főtitkárát és Niccolò Figà-Talamancát, az egyébként emberi jogi és jogállamisági kérdésekkel foglalkozó No Peace without Justice nevű NGO igazgatóját.² Francesco Giorgi szerepe azért is különleges, mert a botrányban érintett több személyhez is kötődik.³ Nemcsak Eva Kaili élettársa, hanem Pier Antonio Panzeri korábbi és Andrea Cozzolino jelenlegi olasz szocialista európai parlamenti képviselő asszisztense is volt.

Hamar kiderült, hogy nagy léptékű korrupciós botrányról van szó, a belga rendőrség ugyanis közzétette, hogy mintegy 1,5 millió euró (azaz mintegy 600 millió forint) kespénzt foglalt le az intézkedések során.⁴ Az ügy tovább gyűrűzik az Európai Parlamentben, Roberta Metsola EP-elnök 2023. január 16-án jelentette be a strasbourgi plenáris ülésen, hogy további két EP-képviselő, a belga szocialista Marc Tarabella és az olasz szocialista Andrea Cozzolino mentelmi jogának felfüggesztésére vonatkozó eljárások is elindultak.⁵ A január 17-i hírek szerint Pier Antonio Panzeri időközben vádalkut köthetett a hatóságokkal,

¹ S. L. 2022.

² DAOU 2023.

³ Qatargate, Giorgi Makes the Name of Cozzolino but the MEP Deny: "I'm Outraged, I have Nothing to Do with It" 2022.

⁴ HAECK 2022.

⁵ EU Corruption Scandal: European Parliament Starts Process to Waive Immunity of Two More MEPs 2023.

hogy csökkentse büntetését, így a feltételezett korrupciós hálózattal kapcsolatban várhatóan további információk láthatnak napvilágot.⁶

A korrupció egyes személyeket, illetve azok hálózatát érinti, ezért nem lenne helyénvaló általánosításba bocsátkozni, és az egész brüsszeli elitet korrupcióval vádolni. Ugyanakkor az ügy társadalmi, morális és politikai következményei óhatatlanul túlmutatnak az érintett személyeken.

A Katargate-ügy alapjaiban rengeti meg azt az egyébként is utópisztikus és irreális, ugyanakkor a nyugati mainstreamben meglehetősen elterjedt narratívát, amely szerint az európai uniós intézmények, különösen az Európai Parlament, morálisan a tagállamok és intézményeik felett állnak. Az elmúlt évtizedben az európai parlamenti vitákból és állásfoglalásokból rendre az tűrőződött, hogy az EP képviseli minden ügyben a „jó oldalt”, és mutatja a „helyes utat”, míg más szereplők, különösen a tagállamok és a tagállami kormányzatok, valamint a képviselőiket tömörítő Tanács általában „bűnbakokként”, de legalábbis a „helyes haladást gátló” tényezőkként jelentek meg. A közelmúltban felmerült kínos ügy azonban azt mutatja, hogy az Európai Parlamentnek és általában Brüsszelnak nincs erkölcsi alapja ítélkezni és magát morálisan felsőbbrendűnek tekinteni.

Mindez megingatja azt a politikai állítást is, mely szerint az Európai Egyesült Államok létrehozása elkerülhetetlen szükségszerűség, amelyet legfeljebb hátráltatni lehet, de elkerülni nem. A föderális Európa szószólói mindig azzal érvelnek, hogy a nemzeteket meg kell haladni ahhoz, hogy létezésünkben valami jobb, magasabb minőséget érvünk el. A föderalisták szerint Európának nincs szükség nemzetekre, amelyek csak az egoista nacionalizmus és a háború veszélyét rejtik magukban. Ezért a cél olyan európai államot létrehozni, amely maga alá gyűri a nemzeteket, és addig is, amíg ez nem következik be, az európai szupranacionális intézményeknek a lehető legszéleskörűbb ellenőrzés alatt kell tartani a tagállamokat nemcsak gazdasági és pénzügyi, hanem politikai és jogi tekintetben is. Többek között az elmúlt évtizedben kialakított jogállamisági eljárások is ezt a célt szolgálják.⁷

A Katargate-ügyből azonban éppen ellentétes tanulságot lehet levonni: az európai polgároknak az lenne az érdeke, hogy az uniós intézmények ne maradjanak felügyelet nélkül. Az ellenőrzést pedig egyedül a tagállamok tudják gyakorolni, amelyeknek demokratikusan választott vezetői közelebb állnak az európai polgárokhoz, mint a távoli uniós intézmények. Ezért véget kell vetni

⁶ Zsíros 2023.

⁷ GÁT 2022a.

annak a tendenciának, hogy a szupranacionális intézmények egyre több jogkört vonjanak magukhoz, és éppen ellenkezőleg, a tagállamok részére kell erősebb jogköröket biztosítani az uniós intézmények ellenőrzésére.

A Katargate-ügy az EU és Magyarország közötti politikai vitákban is különös relevanciával bír. Az Európai Bizottság 2022-ben többek között a korrupció vádját helyezte a Magyarországgal szemben indított jogállamisági kondicionalitási eljárás középpontjába,⁸ amelynek keretében szeptember 18-án,⁹ majd november 30-án¹⁰ javasolta a hazánkban járó uniós források részleges felfüggesztését. Mivel a kondicionalitási rendeletben foglalt pénzügyi szankciókhoz nem elegendő általános jogállamisági hiányosságokra vagy demokratikus problémákra hivatkozni, hanem azt is meg kell tudni magyarázni, hogy a magyarországi helyzet miért veszélyezteti az uniós költségvetést, a korrupció tavaly kiemelt vádponttá lépett elő az EU hazánkkal szembeni eljárásaiban.¹¹ EP-képviselők még 2022 novemberében is súlyos vádakat fogalmaztak meg a magyarországi korrupció kapcsán, és követelték a Bizottság még szigorúbb fellépését.¹²

Az európai elitbe begyűrűző Katargate-ügy azonban ledöntötte az uniós intézményeket, köztük különösen az európai parlamenti képviselőket a piedesztálról, akik így már nem folytathatják zavartalanul a korrupciót középpontba helyező politikai vádaskodásokat a tagállamokkal szemben. Elég csak belegondolni abba az abszurd helyzetbe, hogy évekkel ezelőtt, még aktív európai parlamenti képviselőként a jelenlegi korrupciós botrány középpontjában található Pier Antonio Panzeri adott hangot aggodalmának az uniós források feltételezett magyarországi elsikkasztása miatt;¹³ vagy hogy a Katargate-ben gyanúba keveredő Marc Tarabella belga szocialista képviselő 2018-ban Twitter-bejegyzésben üdvözölte a 7. cikk szerinti jogállamisági eljárás megindítását Magyarországgal szemben, hangsúlyozva, hogy a korrupció nem maradhat büntetlenül.¹⁴

Magyarország fő kritikusai ebben a kínos helyzetben várhatóan más témákra térnek majd át, a korrupció helyett újra általánosabb értékekre, elvontabb jogelvekre hivatkozó vádpontokat helyezhetnek előtérbe. Erre enged következtetni

⁸ GÁT 2022b.

⁹ European Commission 2022.

¹⁰ Európai Bizottság 2022a.

¹¹ GÁT 2022c.

¹² MRAY 2022.

¹³ European Parliament 2016.

¹⁴ TARABELLA 2018.

Farkasok báránybőrben: hozhat-e változást az EU morális válsága?

a Bizottság december 22-én közzétett közleménye is, amely amellett, hogy jelzi, hogy a testület elfogadta a Magyarországgal kötött partnerségi megállapodást, azt is hangsúlyozza, hogy a kohéziós politikai és belügyi programok végrehajtásához Magyarországnak további „feljogosító feltételeknek” is meg kell felelnie.¹⁵ E ponton pedig hangsúlyozza, hogy az igazságszolgáltatás függetlenségével, a gyermekvédelmi törvénnyel, a menedékkérők jogaival és a tudományos élet szabadságával összefüggésben továbbra is olyan problémákat lát Magyarországon, amelyek befolyásolhatják az uniós alapok kifizetését.

A Katargate kellően súlyos és elgondolkodtató ahhoz, hogy az európai uniós politikát kizökkentse medréből, és a különböző uniós intézményi és politikai szereplőket önreflexióra kényszerítse. Ugyanakkor még a jövő kérdése, hogy az ügy kapcsán időtálló reformfolyamatok is elindulnak-e. Sok múlik majd azon, hogy a tagállamok képesek lesznek-e szorosabbra fogni a gyepőlőt és visszavenni az irányítást a szupranacionális európai intézmények felett.

2023. január 23.

Felhasznált irodalom

- DAOU, Marc (2023): Corruption, Cash and Confessions: Who are the Key Suspects in the Qatargate Scandal? *France24.com*, 2023. január 21. Online: www.france24.com/en/europe/20230121-corruption-cash-and-confessions-who-are-the-key-suspects-in-the-qatargate-scandal
- EU Corruption Scandal: European Parliament Starts Process to Waive Immunity of Two More MEPs. *Euronews*, 2023. január 16. Online: www.euronews.com/my-europe/2023/01/16/eu-corruption-scandal-european-parliament-starts-process-to-waive-immunity-of-two-more-mep
- Európai Bizottság (2022a): *A Bizottság megállapítása szerint Magyarország nem ért el kellő előrehaladást a reformok terén, és teljesítenie kell a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből származó forrásokra vonatkozó alapvető mérföldköveket*. Sajtóközlemény, 2022. november 30. Online: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_22_7273
- Európai Bizottság (2022b): *Uniós kohéziós politika 2021–2027: beruházás a méltányos éghajlatvédelmi és digitális átállásba Magyarország közigazgatási kapacitásának, átláthatóságának és korrupció elleni küzdelmének megerősítése mellett*. Sajtóközlemény, 2022. december 22. Online: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_22_7801
- European Commission (2022): *EU Budget: Commission Proposes Measures to the Council under the Conditionality Regulation*. Sajtóközlemény, 2022. szeptember 18. Online: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_5623

¹⁵ Európai Bizottság 2022b.

- European Parliament (2016): *Question for Written Answer E-007203-16 to the Commission: Accusations of Embezzlement of European Funds in Hungary*. 2016. szeptember 28. Online: www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-8-2016-007203_EN.html
- GÁT Ákos Bence (2022a): Jogállam, föderalizmus és nemzeti függetlenség: Magyarország a fő uniós politikai törésvonal középpontjában. *Ludovika.hu*, 2022. július 5. Online: www.ludovika.hu/blogok/ot-perc-europa-blog/2022/07/05/jogallam-federalizmus-es-nemzeti-fuggetlenseg-magyarorszag-a-fo-unios-politikai-toresvonal-kozeppontjaban/
- GÁT Ákos Bence (2022b): Jogállamisági kondicionalitás: újabb levél Brüsszelnek. *Ludovika.hu*, 2022. augusztus 23. www.ludovika.hu/blogok/ot-perc-europa-blog/2022/08/23/jogallamisagi-kondicionalitas-ujabb-level-brusszelnek/
- GÁT Ákos Bence (2022c): Milyen jogállamisági eljárások vannak folyamatban Magyarországgal szemben? *Ludovika.hu*, 2022. november 23. Online: www.ludovika.hu/blogok/ot-perc-europa-blog/2022/11/23/milyen-jogallamisagi-eljarasok-vannak-folyamatban-magyarorszaggal-szemben/
- HAECK, Pieter (2022): Belgium Recovers over €1.5M in EU Parliament Graft Raids. *Politico*, 2022. december 13. Online: www.politico.eu/article/belgium-recover-1-5-million-euro-european-parliament-graft-raid/
- MRAV, Noemi (2022): Negatív kritikát kapott Magyarország az EP jelentéstevőitől, 415-re ugrott a forint-euró árfolyam. *Euronews*, 2022. november 22. Online: <https://hu.euronews.com/2022/11/17/negativ-kritikat-kapott-magyarorszag-az-ep-jelentestevoitol-415-re-ugrott-a-forint-euro-ar>
- Qatargate, Giorgi Makes the Name of Cazzolino but the MEP Deny: "I'm Outraged, I have Nothing to Do with It". *Brussels Morning*, 2022. december 16. Online: <https://brusselsmorning.com/qatargate-giorgi-makes-the-name-of-cozzolino-but-the-mep-deny-im-outraged-i-have-nothing-to-do-with-it/28665/>
- S. L. (2022): Az Európai Parlament alelnökét is letartóztatták a korrupciós ügyben. *Euronews*, 2022. december 10. Online: <https://hu.euronews.com/2022/12/10/az-europai-parlament-alelnoket-is-letartoztattak-a-korrupcios-ugyben>
- TARABELLA, Marc [@marctarabella] (2018): Victoire! Nous avons obtenu une majorité des 2 tiers pour enclencher l'article 7 contre le gouvernement #Orban. Les droits humains, la corruption, ainsi que les violations des valeurs, des principes et du droit européen ne peuvent pas rester impunis. *Twitter*, 2018. szeptember 12. Online: <https://twitter.com/marctarabella/status/1039835214481170432>
- ZSÍROS Sándor (2023): Vádalkut köthet a Katargate korrupciós botrány főszereplője, Pier Antonio Panzeri a hatóságokkal. *Euronews*, 2023. január 17. Online: <https://hu.euronews.com/my-europe/2023/01/17/vadalkut-kothet-a-katargate-korrupcios-botrany-foszereploje-pier-antonio-panzeri-a-hatosag>